

Leids Universitair
Medisch Centrum

@wilcoachterberg

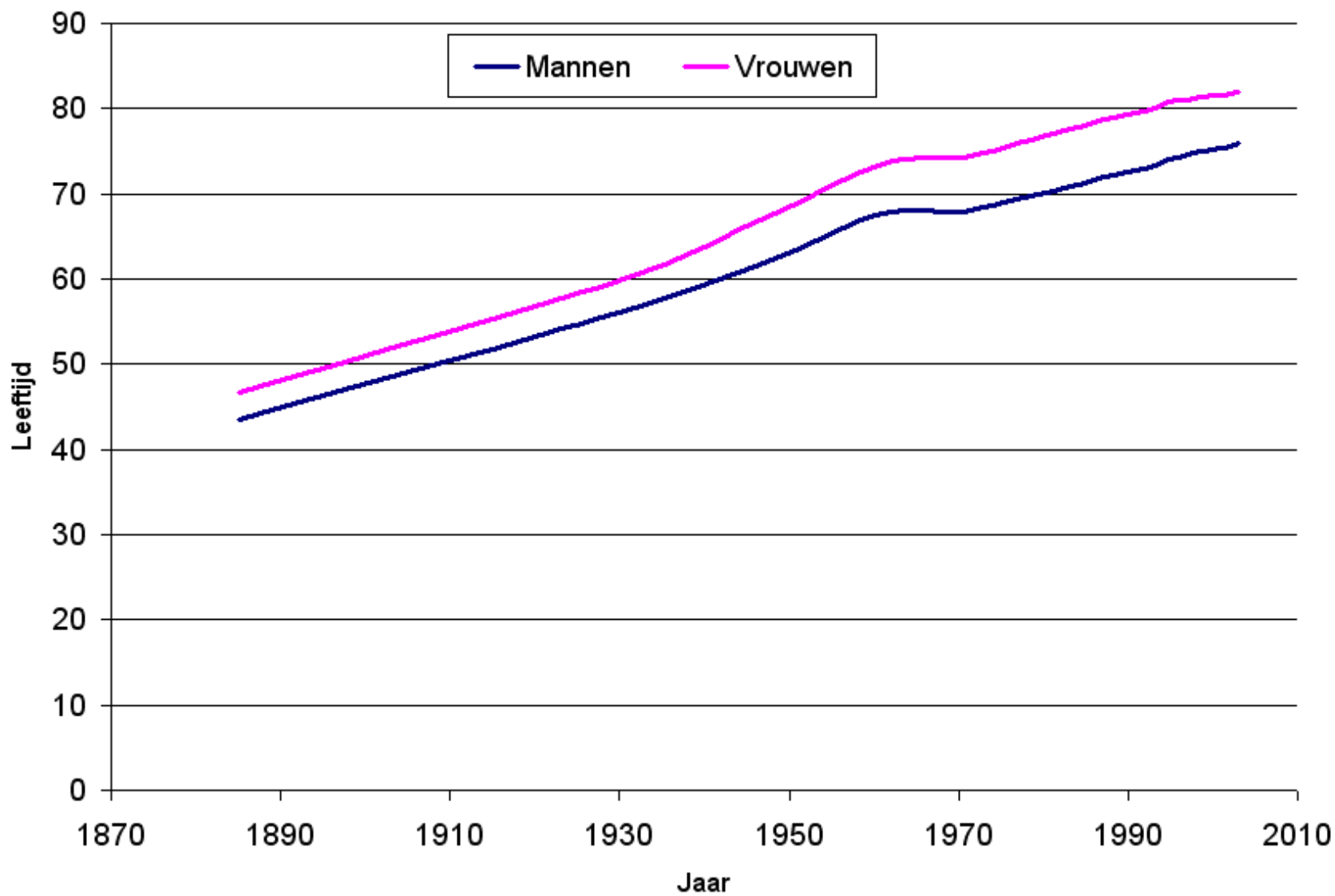
Voltooid leven, of voltooide geneeskunde?

Vita Valley, Ede

Prof Dr Wilco Achterberg,
SO en 1ste geneeskundige Topaz
Hoogleraar ouderengeneeskunde, LUMC

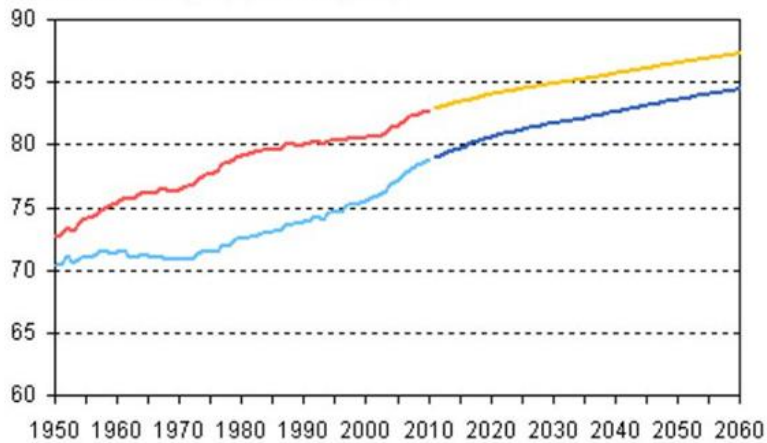

PUBLIC HEALTH EN EERSTELIJS GENEESKUNDE

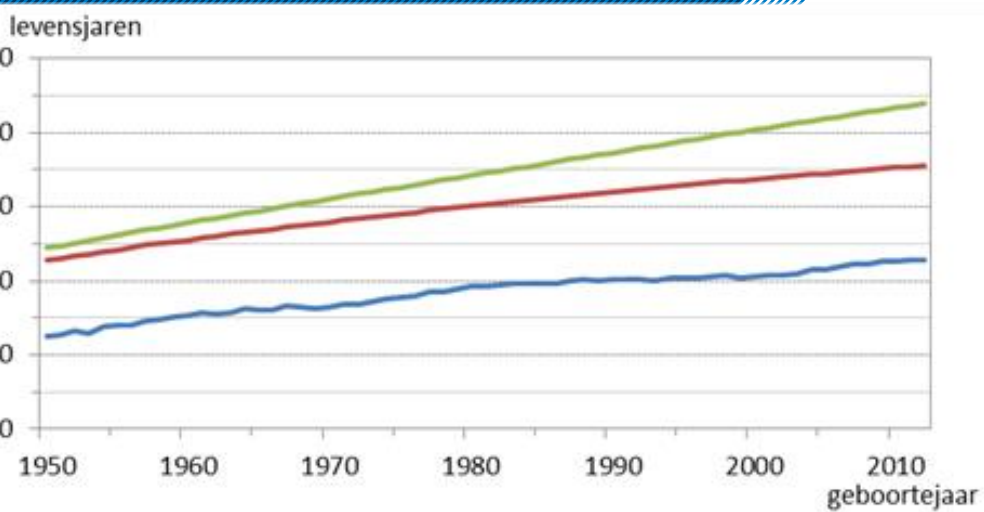
Groei levensverwachting

levensverwachting bij geboorte (jaren)

— waargenomen, mannen — waargenomen, vrouwen
 — prognose, mannen — prognose, vrouwen

RIVM, 2012

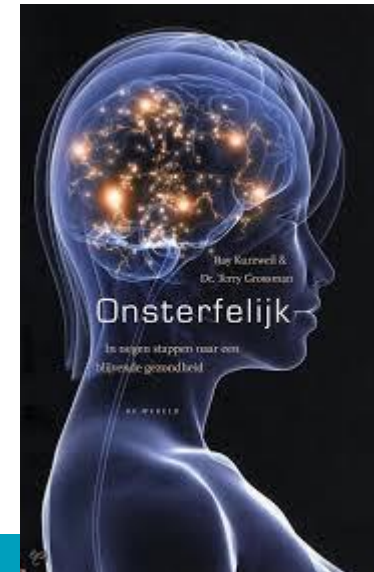
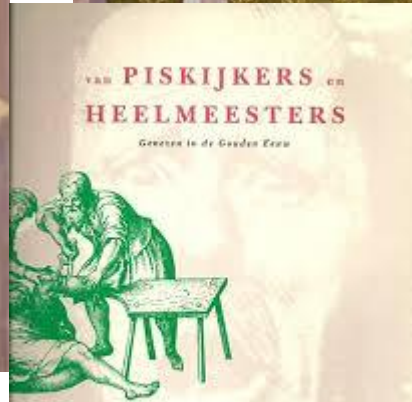

— Kalenderjaar — Geboortjaar compressiescenario
 — Geboortjaar uitstelscenario

- **Het compressiescenario:**
  - de verwachte levensduur pasgeboren meisje =96 jaar
  - van een jongen 92 jaar. (13 jaar meer dan nu!)
  - $\frac{1}{3}$ van de mannen en $\frac{1}{2}$ van de vrouwen > 100

- **Het uitstelscenario:**
  - gemiddelde levensduur pasgeboren meisjes =104 jaar
  - jongens tot 99 jaar. (20 jaar meer dan nu!) $\frac{2}{3}$ van de meisjes en meer $\frac{1}{2}$ van de jongens > 100 jaar

De dokter en het leven

De dokter en de dood?

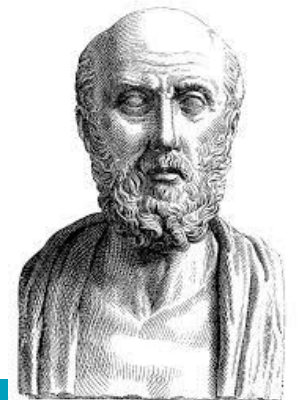

Eed van Hippocrates

"Ik zweer bij Apollon de genezer, bij Asclepius, Hygieia en Panacea en neem alle goden en godinnen tot getuige, om naar mijn beste oordeel en vermogen de volgende eed te houden:

Ik zal naar mijn beste oordeel en vermogen en om bestwil mijner zieken hen een leefregel voorschrijven en nooit iemand kwaad doen.

Nooit zal ik, om iemand te gerieven, een dodelijk middel voorschrijven of een raad geven, die, als hij wordt gevolgd, de dood tot gevolg heeft. Nooit zal ik een vrouw een instrument voorschrijven om een miskraam op te wekken. Maar ik zal de zuiverheid van mijn leven en mijn kunst bewaren. Het snijden van de steen zal ik nalaten, ook als de ziekte duidelijk is; ik zal dit overlaten aan hen die hierin bekwaam zijn. In ieder huis waar ik binnentreed, zal ik slechts komen in het belang van mijn patiënten.

Mijn leermeester zal ik eren en liefhebben als mijn ouders; ik zal in gemeenschap met hem leven en zo nodig mijn bezit met hem delen, de kunst leren zonder vergoeding en zonder dat daartoe een schriftelijke belofte nodig is; aan mijn zonen, aan de zonen van mijn leermeester en aan de leerlingen die verklaard hebben zich aan de regelen van het beroep te zullen houden, aan hen allen zal ik de grondslagen van de kunst leren.

Al hetgeen mij ter kennis komt in de uitoefening van mijn beroep of in het dagelijks verkeer met mensen en dat niet behoort te worden rondverteld, zal ik geheim houden en niemand openbaren. Moge ik, als ik deze eed getrouwelijk houd, vreugde vinden in mijn leven en in de uitoefening van mijn kunst, maar moge het tegenovergestelde het geval zijn indien ik hem schend.

Ik zal mij verre houden van iedere welbewuste slechte daad en van elke verleiding, in het bijzonder van de geneugten der liefde met mannen of vrouwen, of zij vrij zijn of slaaf."

Sterven toen Sarah Dillwyn's Deathbed, Charles Robert Leslie.

Sterven 20e eeuw

A short history..

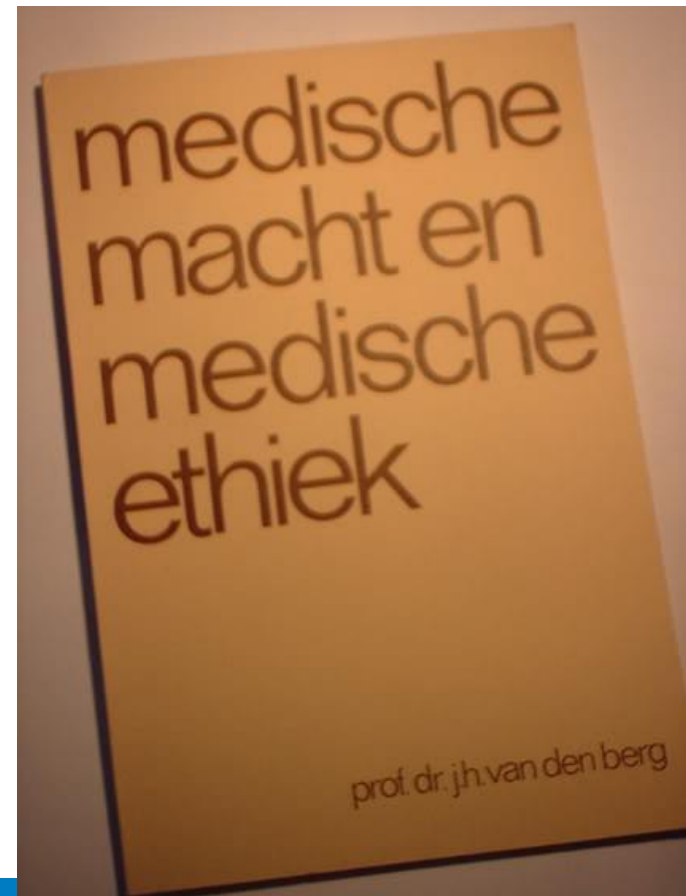
1952: arts levensbeeindiging broer

Vanaf 1969: euthanasie debat (maatschappij, medische technologie)

Van Den Berg/Sporcken/Prick: naar een nieuwe medische ethiek

Het begrip 'Zinvol' doet zijn intrede

Recht/plicht het leven te beindigen

Vanaf 1970: ontwikkeling 'zorgvuldigheidseisen'

1971-1973: mw Postma, HA, beeindigt leven van haar moeder

1973: NVVE

1981: Mw Wertheim (NVVE) beeindigt leven

1984: KNMG: legaliseer euthanasie

1985: toezegging minister: geen vervolging indien zorgvuldig gehandeld

1987: bevestigd door Hoge Raad

Arts staat centraal

Noodtoestand, conflict van plichten

Barmhartigheid bemiddelt tussen enerzijds respect voor leven, anderzijds noodtoestand

Zelfbeschikking alleen voorwaarde

1990: 18% gemeld

1990: 41% gemeld

1996: radicalisering NVVE:

Zelfbeschikking

1999: vph-arts vd Meer: hulp bij
zelfdoding man met dementie

2001: wet met toetsingscommissies

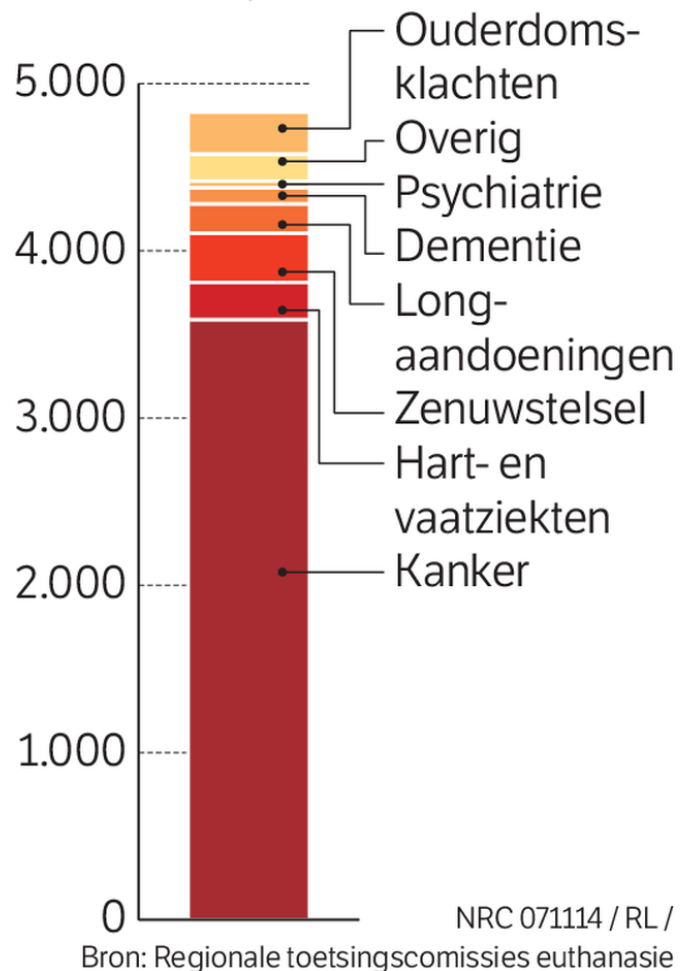
**”Je wilt toch
waardig sterven, straks?”**

Niemand kan in de toekomst kijken. Gelukkig. Toch is het goed bijtijds na te denken. Over de afronding van het leven. Zo kunnen veel problemen worden voorkomen, later. De Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie geeft zorgvuldige informatie over grenzen, rechten en een passende wilsverklaring. In begrijpelijke taal.

Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie

06-12345 50 cent per minuut

Geregistreeerde redenen euthanasie, 2013

Waar drijft de NVVE van de geneeskunde af?

De vereniging vindt dat er naast deze medische route (hulp van een arts) ook een autonome route mogelijk moet worden in Nederland (pil van Drion). Ook heeft de vereniging het gedachtengoed van het burgerinitiatief Uit Vrije Wil overgenomen, die hebben gepleit voor het mogelijk maken van hulp bij euthanasie door hulpverleners (niet-artsen).

De NVVE staat voor het zelfbeschikkingsrecht op een waardig levenseinde.

De NVVE heeft ruim 163.000 leden (2015),

Niet medische reden?

24.12.2002

Hoge Raad bevestigt arrest-Brongersma: 'levensmoeheid' geen rechtsgeldige reden voor hulp bij zelfdoding

Hulp bij zelfdoding door artsen aan mensen die 'levensmoe' zijn is en blijft verboden. Dit heeft de Hoge Raad bepaald in een arrest naar aanleiding van de geruchtmakende Brongersma-zaak.

Het hoogste rechtscollege oordeelde dat huisarts P. Sutorius vorig jaar terecht is veroordeeld wegens hulp bij de zelfdoding van oud-senator E. Brongersma en sprak zich daarbij opvallend principieel uit: op basis van de recente euthanasiewetgeving stelt men vast dat de wetgever **'uitdrukkelijk niet de bedoeling'** heeft gehad ook levensmoeheid binnen de wet te laten vallen.

Verdediger van pedon E. Brongersma gestorven

OVERHEER • REIS VAN OER LINDEN

Oud-Berle-Kamerlid mr. dr. E. Brongersma is afgelopen Overvloed gestorven op 87-jarige leeftijd. Dit heeft zijn familie gisteren bekendgemaakt. Brongersma is maandag in zijn woonplaats overleden. Hij was met andere leden van de Tweede Kamer en stond vooral bekend als verdediger van pedon.

De laatste jaren van zijn leven leed Brongersma aan terugkerende bestaan in het studieverstrek van zijn villa aan de Leimodeseeg. Naar aanleiding van een optreden voor de televisie waarin de bekende wetenschapper seks tussen volwassenen en kinderen had verdedigd, gooiden ontkenningen verschilde ruzen van zijn woning in Na het incident leidde Brongersma de vingers van de bevestigingsverklaring gesloten achter deuren haken. Hij werd voor verdere gesprekken wegens hij nauwelijks contact met de media.

In 1946 werd Brongersma voor de PVDA gekozen in de Eerste Kamer. In juli 1979 werd hij de senator officieel om gezondheidsredenen, maar feitelijk omdat hij was veroordeeld wegens een relatie met een 16-jarige jongen, wat toen nog verboden was. In 1965 werd Brongersma terug in de Tweede Kamer, waar hij een zetel hield tot 1977.

Brongersma was Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw en Commandeur in de Orde van Milieu de Orde van Oranje. Hij heeft veel publicaties op zijn naam staan, met name historische verhandelingen. Kort na de oecumenie schreef hij ook over het kapitalisme (De bekrompenheid van het kapitalisme) en over het kapitalisme. Ook publiceerde hij voor Pacman.

De jurist, in Haarlem geboren, ontvinge rechten aan de Universiteit van Amsterdam en promoveerde aan de Katholieke Universiteit Nijmegen op de dissertatie 'De oecumenie van de reformatie van Streef'.

Voltooid leven??

Schippers: wet voltooid leven liefst in volgend kabinet

Vr 10 maart, 11:59

[Binnenland](#), [Politiek](#)

FOKKE & SUKKE WERKEN BIJ EEN PRIJSVECHTER

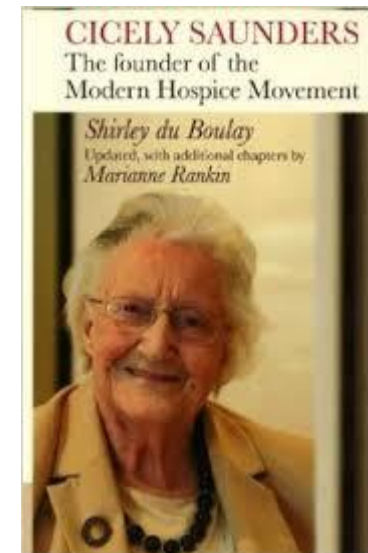

Palliatieve zorg: Dame Cecily Saunders

In de jaren vijftig werkte ze zeven jaar lang als arts in het [hospice](#) van de *Zusters van Barmhartigheid*.

-1967 *St. Christopher's Hospice* in London

Saunders verspreidde haar overtuiging dat het mogelijk is de laatste dagen van een mensenleven aangenaam vorm te geven, waardoor de ontwikkeling van de palliatieve zorg en de hospicen voor een wezenlijk deel aan haar inzet te danken is. Als christen wees ze [euthanasie](#) sterk af. Sterven was voor haar de kans, vrienden en familie nog een keer te bedanken.

You matter because you are you,
and you matter to the end of your
life. We will do all we can not only to
help you die peacefully, but also to
live until you die.

— *Cicely Saunders* —

AZ QUOTES

Van Piskijker.....Tot geneeskunstenaar

"We've been wrong about what our job is in medicine. We think our job is to ensure health and survival. But really it is larger than that. It is to enable well-being. And well-being is about the reasons one wishes to be alive."

Atul Gawande
Author of *The Checklist Manifesto*

Bib DINSdag 10 MEI 2016 - 20 u.

ATUL GAWANDE
Sterfelij zijn

ATUL GAWANDE
BEING MORTAL
How, What, and When to Die

Boekbespreking onder begeleiding van Myrjam Volkerick.
Lezinggroep Ondernemers - Vrijdagsavond 0900 - Loketmuseum #1 - 3040 DIEL
bt 002 45 23 34 of mail boekbespreking@bib.be
Inzichten van harte welkom - Kosten gratis

Hippocrates' eed thans

*Ik zweer/beloof dat ik de geneeskunst zo goed als ik kan zal uitoefenen ten dienste van mijn mede- mens. **Ik zal zorgen voor zieken, gezondheid bevorderen en lijden verlichten.***

Ik stel het belang van de patiënt voorop en eerbiedig zijn opvattingen. Ik zal aan de patiënt geen schade doen. Ik luister en zal hem goed inlichten. Ik zal geheim houden wat mij is toevertrouwd.

*Ik zal de geneeskundige kennis van mijzelf en anderen bevorderen. **Ik erken de grenzen van mijn mogelijkheden. Ik zal mij open en toetsbaar opstellen, en ik ken mijn verantwoordelijkheid voor de samenleving. Ik zal de beschikbaarheid en toegankelijkheid van de gezondheidszorg bevorderen. Ik maak geen misbruik van mijn medische kennis, ook niet onder druk. Ik zal zo het beroep van arts in ere houden.***

De nieuwe geneeskunde heeft oude wortels...

*"It is more important to know
what sort of person has a
disease than to know what
sort of disease a person has."*

-Hippocrates

w.achterberg@topaz.nl

@wilcoachterberg

